

## بررسی علل، روش‌ها و پیامدهای از شیر گرفتن کودکان زیر ۳ سال تحت پوشش مراکز بهداشتی درمانی شهری دامغان در سال ۱۳۸۴

ستاره همایی<sup>۱\*</sup> (M.Sc)، بهراد پورمحمدی<sup>۱</sup> (M.Sc)، علی اکبر منصوریان<sup>۲</sup> (B.Sc)

۱- دانشگاه علوم پزشکی سمنان، دانشکده بهداشت دامغان، گروه بهداشت عمومی

۲- دانشگاه علوم پزشکی سمنان، مرکز بهداشت شهرستان دامغان

### چکیده

سابقه و هدف: اغلب مادران، هنگامی که می‌خواهند تغذیه کودک با پستان را شروع کنند، مورد مشاوره قرار می‌گیرند؛ اما معمولاً در مورد این که چگونه و چه زمانی باید کودک را از شیر بگیرند، سخنی به میان نمی‌آید. تغییرات در روش مراقبت از کودک در هنگام ختم شیردهی ممکن است باعث عدم تغذیه صحیح شده و یا او را نگران و غمگین نماید. بعضی از کودکان ممکن است در این زمان برای نخستین بار دچار سوء تغذیه شوند و یا سوء تغذیه آن‌ها وخیم‌تر گردد. با توجه به اهمیت دوران از شیرگیری کودکان و امکان بروز مشکلات و پیامدهای نامطلوب آن، محققین مطالعه‌ای را با هدف بررسی علل، روش‌ها و پیامدهای از شیر گرفتن کودکان زیر ۳ سال مراجعه کننده به مراکز بهداشتی درمانی شهری دامغان در سال ۱۳۸۴ به انجام رساندند.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی - تحلیلی است که بر روی ۲۴۲ نفر از کودکان زیر ۳ سال تحت پوشش مراکز بهداشتی درمانی شهر دامغان در بهار و تابستان ۱۳۸۴ انجام شد. نمونه پژوهش را کودکان زیر ۳ سالی تشکیل می‌دادند که در محدوده زمانی انجام پژوهش توسط مادران خود برای پایش رشد یا واکسیناسیون به مراکز بهداشتی درمانی آورده شده و در عرض ۶ ماه گذشته به‌طور کامل از شیر گرفته شده بودند. فرم اطلاعاتی تحقیق توسط پرسش‌گران از طریق مصاحبه حضوری با مادران تکمیل می‌گردید. داده‌ها پس از گردآوری، توسط نرم‌افزار آماری SPSS با استفاده از آزمون مجذور کای و تست دقیق فیشر مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: یافته‌های حاصل از این مطالعه نشان داد که بیش‌تر کودکان مورد مطالعه (۵۷٪) به دلیل رسیدن به سن از شیرگیری و یا کامل شدن دوره شیردهی از شیر گرفته شده بودند. سایر علل ختم شیردهی در این مطالعه شامل: عدم تمایل کودک به مصرف غذاهای مکمل، خود از شیرگیری کودک، کمبود شیر مادر، بارداری مجدد یا بیماری مادر، اشتغال مادر و توصیه اطرافیان بود. در خصوص روش از شیر گرفتن کودکان، یافته‌ها نشان دهنده از شیرگیری تدریجی کودکان در ۵۵٪ موارد و از شیرگیری ناگهانی در ۴۵٪ کودکان بوده و در کل، در ۳۷/۲٪ موارد، ختم شیردهی با کاربرد دارو، مواد شیمیایی یا حائل‌های موضعی بر روی پستان انجام گرفته بود. در مجموع، ۳۳/۹٪ واحدهای پژوهش در ماه اول پس از ختم شیردهی پیامدهای نامطلوبی را تجربه کرده بودند، که شایع‌ترین آن‌ها شامل اضطراب، بی‌قراری و کاهش وزن بود. ارتباط میان کاربرد مواد و حائل‌های موضعی بر روی پستان با پیامدهای نامطلوب ختم شیردهی معنی‌دار ارزیابی گردید ( $P = 0/0000$ ).

نتیجه‌گیری: در کل با توجه به یافته‌های این مطالعه می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که درصد بالایی از ختم شیردهی در جامعه مورد پژوهش ما، به صورت بی‌مقدمه و نادرست و با کاربرد دارو یا مواد شیمیایی مختلف صورت گرفته که ممکن است پیامدهای نامطلوبی را ایجاد نماید و به نظر می‌آید که مادران در خصوص فرآیند از شیر گرفتن کودکان نیاز به آموزش‌های مدون و ویژه دارند، تا روند ختم شیردهی برای مادران و کودکان با حداقل آسیب‌های احتمالی جسمی یا روانی سپری گردد.

واژه‌های کلیدی: علل از شیر گرفتن کودکان، روش از شیر گرفتن کودکان، پیامدهای از شیر گرفتن کودکان

\* نویسنده مسئول. تلفن: ۵۲۵۳۷۷۷-۰۲۳۲، نمابر: ۵۲۳۹۷۷۸-۰۲۳۲، E-mail: homami\_s@sem-ums.ac.ir